

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΠΡΟΣΦΑΤΗ ΠΑΡΑΙΤΗΣΗ ΤΟΥ ΠΡΟΕΔΡΟ ΤΟΥ ΙΕΠ ΚΑΙ ΔΕΚΑΠΕΝΤΕ ΧΡΟΝΙΑ ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΙΔΡΥΣΗ ΤΟΥ

Γιώργος Μπαγάκης, Ομότιμος Καθηγητής Μεθοδολογίας και Πολιτικών Διά Βίου
Εκπαίδευσης και Επιμόρφωσης Πανεπιστημίου Πελοποννήσου

Πέρασαν δεκαπέντε χρόνια από τότε που ιδρύθηκε το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής (ΙΕΠ) μετά τη συγχώνευση των τότε τριών βασικών επιτελικών θεσμών του Υπουργείου Παιδείας (Μπαγάκης, 2015): Του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου (ΠΙ), του Κέντρου Εκπαιδευτικής Έρευνας (ΚΕΕ) και του Οργανισμού Επιμόρφωσης Εκπαιδευτικών (ΟΕΠΕΚ).

Έχοντας πλέον μια απόσταση 15 χρόνων από τότε, ενδεχομένως αξίζει τον κόπο να σχολιαστεί ψύχραιμα η **ίδρυσή του και τα σημερινά του ζητήματα/ζητούμενα όπως διαμορφώθηκαν με τη δεκαπενταετή του πορεία**. Είχα την τύχη ή την ατυχία να είμαι ο τελευταίος πρόεδρος του ΟΕΠΕΚ για δεκαοκτώ μήνες, να συνεργαστώ λίγους μήνες στη συνέχεια στο νεοσύστατο ΙΕΠ με τους δύο πρώτους προέδρους του καθώς και ακολούθως οκτώ χρόνια μετά έτυχε να συνεργαστώ λίγο με στελέχη του.

1. Η ίδρυση του ΙΕΠ

Όπως και σε άλλους οργανισμούς του Υπουργείου Παιδείας, την περίοδο του 2011 δρομολογήθηκαν συγχωνεύσεις επιτελικών οργανισμών του για λόγους που σχετιζόνταν με προβλήματα, όπως επικαλύψεις αρμοδιοτήτων, εξοικονόμηση πόρων από την ενοικίαση πολλών κτηρίων ή από τη μείωση των αμοιβών ατόμων που συμμετείχαν σε διαφορετικά διοικητικά συμβούλια πολλών οργανισμών, σχετιζόνταν επίσης με τη μείωση ανταγωνισμών και πολεμικών μεταξύ συγγενικών οργανισμών κ.ά.

Επιτεύχθηκε άραγε αυτός ο στόχος με την ίδρυση ενός υδροκέφαλου οργανισμού για τη σχολική εκπαίδευση; Βρήκε άραγε τον διοικητικό και διαχειριστικό του βηματισμό στα δεκαπέντε χρόνια που ακολούθησαν με τους πέντε προέδρους που βρέθηκαν στην ηγεσία του; Τελευταίο αλλά ίσως το πιο σημαντικό, **η εκπαιδευτική πολιτική, που παρήγαγε το ΙΕΠ όλα αυτά τα χρόνια με τα εκατοντάδες εκατομμύρια ευρώ που διαχειρίστηκε, ανταποκρίνεται στις ανάγκες της ελληνικής σχολικής εκπαίδευσης;**

Αν κρίνουμε από την απροθυμία εκπαιδευτικών ακόμα και να αποσπαστούν στο ΙΕΠ, αν κρίνουμε από την κατήφεια και την απογοήτευση πάρα πολλών καλών εκπαιδευτικών στα σχολεία, η απάντηση στα ερωτήματα που τέθηκαν δεν είναι τόσο θετική, χωρίς βέβαια να ξεχνάμε ότι το ΙΕΠ δεν είναι ο μοναδικός υπεύθυνος για την ελληνική σχολική εκπαίδευση.

2. Το ΙΕΠ που διαμορφώθηκε

Ο πέμπτος πρόεδρος του ΙΕΠ παραιτήθηκε λίγες μέρες πριν, και η εκπαιδευτική κοινότητα αναμένει τον αντικαταστάτη του. Ακολουθούν μερικές επισημάνσεις που ενδεχομένως είναι χρήσιμες αυτή τη μεταβατική περίοδο για το νέο ξεκίνημα του ΙΕΠ.

1. Πρόκειται πλέον για ένα τεράστιο σε αρμοδιότητες οργανισμό της σχολικής εκπαίδευσης, που φαίνεται ότι δύσκολα μπορεί να φέρει εις πέρας το τεράστιο έργο που του ανατίθεται τουλάχιστον με την υπάρχουσα διοικητική και διαχειριστική του επάρκεια, τις συχνές αλλαγές υπουργών Παιδείας από τους οποίους εξαρτάται άμεσα (από την ίδρυσή του έχουν υπάρξει δεκατρείς! υπουργοί παιδείας, εκ των οποίων οι τρεις βέβαια ήταν μόνο για μικρό διάστημα ως υπηρεσιακοί λόγω εκλογών).
2. Παρά το ότι το ΙΕΠ ξεκίνησε με ένα επώνυμο πρόεδρο, σεβαστό και βαθύ γνώστη της ελληνικής σχολικής εκπαίδευσης και όχι μόνο, δεν θα έλεγα ότι όλοι οι πρόεδροι που ακολούθησαν ήταν επαρκώς γνώστες της σχολικής εκπαίδευσης στο επίπεδο που απαιτεί αυτός ο οργανισμός, για πολύ διαφορετικούς λόγους καθένας, π.χ. περιορισμένη ακαδημαϊκή επάρκεια, παιδαγωγική επάρκεια, γνώση των σχολείων, συνάφεια με την εκπαιδευτική πολιτική κ.ά. Κατά κανόνα δε ο ορισμός των προέδρων του ήταν αποτέλεσμα πολιτικής ή κομματικής επιλογής.
3. Αυτά συμβαίνουν στο ΙΕΠ, το οποίο παρόλο που διαχειρίστηκε εκατοντάδες εκατομμύρια ευρώ, δεν φαίνεται να χαίρει μεγάλης εκτίμησης στην εκπαιδευτική κοινότητα.

Σίγουρα οι εκάστοτε εθνικές εκπαιδευτικές πολιτικές που υπερβαίνουν το ΙΕΠ έχουν καθοριστικό ρόλο στη λειτουργία του. Ωστόσο, χωρίς αμφιβολία, και ο ρόλος του εκάστοτε προέδρου του είναι επίσης καθοριστικός.

Επισημαίνονται πάντως όλα αυτά,, γιατί το ΙΕΠ διαμορφώνει σε μεγάλο βαθμό εθνικές πολιτικές σε κομβικά θέματα της σχολικής εκπαίδευσης όπως **το πρόγραμμα σπουδών, τα σχολικά εγχειρίδια, η αξιολόγηση, η επιμόρφωση, κ.ά.** Ακολουθούν πρώτες επισημάνσεις ζητημάτων ή ζητούμενων που ενδεχομένως θα πρέπει να προσεχτούν στο μέλλον.

4. Πρώτες επισημάνσεις ζητημάτων/ζητούμενων μετά την παραίτηση του πέμπτου του προέδρου

Στη συνέχεια παρατίθενται επτά επισημάνσεις:

1. **Ο κομματικός εναγκαλισμός του ΙΕΠ.** Η εκπαιδευτική κοινότητα σήμερα έχει μεγάλο αριθμό εκπαιδευτικών και στελεχών με υψηλά προσόντα που μπορούν να αξιοποιηθούν πέρα από το κομματικό χρώμα.

2. Η εθνική πολιτική για τη σχολική εκπαίδευση δεν γίνεται μόνο επί χάρτου, από τα πάνω προς τα κάτω (top-down) αλλά είναι απαραίτητη μια αμφίδρομη επικοινωνία με τα σχολεία, τα οποία σήμερα δεν βρίσκονται στην καλύτερη τους περίοδο και δεν είναι λίγοι οι αξιόλογοι εκπαιδευτικοί που δυστυχώς τώρα θέλουν να τα εγκαταλείψουν.
3. Ο σεβασμός των επιστημών της εκπαίδευσης και του επαγγελματισμού των εκπαιδευτικών είναι απαραίτητα στοιχεία για έναν εθνικό οργανισμό εκπαιδευτικής πολιτικής για τη σχολική εκπαίδευση. Οι ψηφιακές τεχνολογίες είναι πάρα πολύ σημαντικές, αλλά δεν θα πρέπει να ηγεμονεύουν στη σχολική εκπαίδευση και να παραγκωνίζουν ή και να υποκαθιστούν συχνά τις επιστήμες της εκπαίδευσης, τον εκπαιδευτικό λόγο και τον επαγγελματισμό των εκπαιδευτικών. Δεν είναι τυχαίο σήμερα, που ο πρόεδρος της πολυμελούς επιτροπής για το εθνικό απολυτήριο, προέρχεται από τις ψηφιακές τεχνολογίες και όχι από τις επιστήμες της εκπαίδευσης ή από τη σχολική εκπαίδευση.
4. Ως προς τη διοικητική και τη διαχειριστική επάρκεια του ΙΕΠ, θα πρέπει ενδεχομένως να μελετηθούν ξανά και πολύ προσεκτικά οι πολιτικές αξιοποίησης των ευρωπαϊκών κονδυλίων, οι υπεργολαβίες (outsourcing) κ.ά.
5. Τέλος, καλό είναι να μην ξεχνάμε το αυτονόητο, ότι αυτοσκοπός δηλαδή για τα ευρωπαϊκά κονδύλια δεν θα πρέπει να είναι η απορρόφηση για την απορρόφηση αλλά το αποτύπωμα που θα πρέπει να αφήσουν για τη βελτίωση της ταλαιπωρημένης ελληνικής εκπαίδευσης.
6. Δεν αποτελούν μόνο οι ποσοτικοί δείκτες ένδειξη της επιτυχημένης πορείας ενός οργανισμού (όπως «πραγματοποιήθηκαν 500 επιμορφωτικά προγράμματα») αλλά κυρίως η ποιότητα και το αποτύπωμα τους.
7. Ίσως θα πρέπει να αξιολογηθούν και να συζητηθούν κάποια στιγμή δημόσια (και όχι μόνο στις ομάδες των παρατρεχάμενων) οι πολιτικές των επιτελικών οργανισμών του Υπουργείου Παιδείας. Ίσως αυτό θα είχε μεγαλύτερο ενδιαφέρον από την υποχρεωτική αξιολόγηση που γίνεται σε ένα περιφερόμενο και ταλαιπωρημένο αναπληρωτή εκπαιδευτικό που βιοπορίζεται οριακά.

5. Επίλογος

Διερωτώμαι αν ζούσε σήμερα ο αξιοπρεπής πρώτος πρόεδρος του ΙΕΠ, ο Αλέξης Δημαράς και έβλεπε τη σημερινή του πορεία καθώς και την πρόσφατη παραίτηση του πέμπτου προέδρου του, τι άραγε θα έλεγε;

Αναφορές

Μπαγάκης, Γ. (2015) *Κριτική θεώρηση για τη συγχώνευση και τον βηματισμό του Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής (ΙΕΠ)*. Αθήνα: Εκδόσεις Γρηγόρη.